

non malum, quamvis exinde alii sumpturi sint occasionem peccandi. *Communis*. Et ratio est, quia tunc non sumus nos causa, quod proximus peccet, cum necessitas, vel utilitas propria nos urgeat ad id licite dicendum, vel faciendum aut omittendum; unde si exinde proximus peccet, peccatum debet ejus malitiæ imputari, alias non possemus unquam quidquam nobis necessarium, utile, aut cæteroquin non malum licite dicere vel facere aut omittere ob evitandum tale proximi scandalum, quod nemo audebit asserere.

(18. Ob evitandum præcise scandalum aliorum probabilius omittenda non sunt opera præcepti sive naturalis, sive divini, sive humani. Sic S. Thomas, 2-2, quæst. 53, art. 7; Castrop., tom. I, tract. 6, disput. 6, punct. 16, num. 3; Pasqualig., *De sacrific.*, quæst. 1347; Henno, tom. I, tract. 2, *De virtutibus*, disp. 6, art. 3, conclus. 3; Illsung, tract. 3, num. 111; Felix Potestas, tom. I, part. II, cap. 2, num. 338, et communior aliorum. Et ratio est, quia ordine charitatis salus propria præferenda est saluti proximi, unde quisquis curare debet ut prius ipse præcepta impleat, quam ut curet, quod impleat alter; cum obligatio servandi præcepta sit primaria, et obligatio vitandi scandalum sit secundaria; et certe nisi ostendatur præceptum tunc non obligare, clarum est non posse omitti ob evitandum præcise scandalum aliorum, ut habetur ex c. *Cum ex injuncto* 2, De novi operis nuntiatione, ibi: « Quæ sine mortali peccato omitti non possunt, non sunt pro vitando scandalo omittenda. »

(19. Hinc quamvis multi velint feminam scientem aliquem in particulari se turpiter amare, quoties eam aspicit, posse et debere sacro abstinere die festo semel atque iterum ad peccatum illud evitandum: alii tamen universaliter sustinent, quod ob evitandum præcise scandalum non sint omittenda ulla opera præcepta. *Vide verb. FEMINA*, a num. 14 ad num. 26, ubi multa ad rem.

* Qui tuentur opera bona jure naturali affirmativo vel lege humana præscripta posse aliquando omitti vel differri ad scandalum pusillorum declinandum, his potissimum exemplis utuntur. « Correctio peccatorum est de lege naturali affirmativa; sicuti etiam eosdem punire, si in malo persistere velint: et tamen cessat hæc obligatio, si aut ex correctione, aut ex punitione prudenter prævideatur oritura seditio in republica. Præterea certum est præceptum de vitando scandalo esse juris naturalis: cum igitur observatio præcepti naturalis prævaleat observationi juris positivi humani, hæc observatio suspendenda erit, quoties exsequi nequeat absque pusillorum scandalo. » Ita Cuniliati, tract. 4, *De 1 Decal. præcept.*, cap. 9, § 6, num. 6, qui num. 7 subdit: « Hinc debet abstinere a sacro audiendo, etiam die festivo, si prudenter prævideres, te domo discedente, gravem rixam inter domesticos esse exsurrecturam. Similiter teneretur mulier abstinere

ab eodem pio opere, et aliquoties se domi continere, sciens talem hominem impudico erga ipsam amore deperditum, illam expectare, ut, quo pergit, eandem sequatur, et in ecclesia impudicitiam suam aspiciendo et declarando depascatur; dixi aliquoties: nam si inhonestus ille non desisteret ab ea singulis festis expectanda, neque ullus esset modus illum avertendi a spirituali hac persecutione, contempto scandalo Pharisæico, deberet mulier modeste composita ecclesiam adire, et Christianorum munera adimplere: ex his similia deducas *.

(20. Opera tantum consilii omittenda sunt, vel ad aliquod tempus differenda, ob evitandum scandalum pusillorum ex ignorantia vel infirmitate seu fragilitate inde secuturum. S. Thomas, *l. c.*; Castrop., *l. c.*; Henno, *l. c.*; Felix Potestas, *l. c.*, n. 343; Diana, part. v, tract. 6, resp. 23; Sporer, tom. II, tract. 5, c. 1, sect. 2, num. 31, ubi testatur de communi. Sic spontanea peregrinatio ad aliquod sanctuarium, ingressus voluntarius in religionem, et hujusmodi sunt omittenda, vel ad aliquod tempus differenda, donec pusilli, qui inde ex ignorantia, vel infirmitate, seu fragilitate scandalizabantur, admoniti et informati de justis motivis et rationibus pro tali peregrinatione et ingressu in religionem, et hujusmodi non amplius scandalizentur.

(21. Nullimode autem omittenda sunt opera consilii ob evitandum scandalum Pharisæicum. *Communis*. Et ratio est, quia scandalum Pharisæicum oritur ex mera malitia et pravo affectu illorum qui se scandalizant, cum ipsi non sint in necessitate, sed mera et libera malitia; unde de ipso Pharisæico scandalo non est curandum, nec ullum opus bonum est omittendum ob ipsum vitandum; non enim tenemur aliorum malitiæ condescendere cum tali damno nostro spirituali; unde de istis Christus Dominus *Matthæi* 15 dicit: *Sinite illos, cæci sunt, et duces cæcorum*.

(22. Ob evitandum scandalum pusillorum, et a fortiori Pharisæicum, raro vel nunquam adest obligatio subeundi gravem et magnam jacturam in propriis bonis temporalibus. Castrop., *loc. cit.*, part. xvii; Sporer, *loc. cit.*, num. 32; Diana, *loco citato*; Suarez, et alii; Sanchez, in *Decalog.*, lib. I, cap. 7, num. 11; La Croix, lib. II, num. 146, et alii. Et ratio est, quia, quæcunque inde oritur magnum et grave damnum, est veluti moralis impotentia vitandi talem occasionem, et tunc adest sufficiens causa eam permittendi, ponendo rem indifferentem, adeoque, etc.

(23. Adest tamen obligatio subeundi leve et modicum damnum in propriis bonis temporalibus ob evitandum scandalum pusillorum. *Communis* cum S. Thoma, *loc. cit.*, art. 8, et Sporer, *loc. cit.*, num. 32. Et ratio est, quia bonum spirituale proximi ordine charitatis præferendum est bono temporali proprio, maxime si inde oriatur solummodo leve et modicum damnum, ut loquitur conclusio.

(24. Ut aliquis peccet peccato scandali, non requiritur, quod alter de facto peccet, sed sufficit, si credatur probabiliter peccaturus; unde potest esse scandalum activum sine passivo, sicuti econtra potest esse scandalum passivum sine activo, ut de facto fuit in Pharisæis, qui se scandalizarunt ex sanctissimis Christi verbis et miraculosis-

SCANDALOSA PROPOSITIO.

Vide verb. PROPOSITIONES DAMNATÆ, num. 35.

SCHISMA SCHISMATICI.

SUMMARIUM.

1. Schisma genericè, et large sumptum quid significet? — 2. Schisma multipliciter contingere potest, et accipi, tam in bonam quam in malam partem, et assignatur. — 3. Schisma simpliciter prolatum, in malam partem usurpatur. — 4. Schisma in malam partem usurpatum definitur. — 5. Schisma sic definitum dividitur in purum et mistum. — 6. Schisma purum quid sit? — 7. Schisma mistum quid sit? — 8. Ordinarie et practice loquendo vix unquam nostris hæc diebus datur amplius schisma purum. — 9. Non omnis recessus seu separatio a Papa est schisma, sed solum recessus, et separatio ab ipso tantquam a vicario Christi in terris, et capite formaliter Ecclesiæ catholicæ; et sic aliter a Papa recedens non est proprie schismaticus. — 10. Item proprie schismaticus non est, qui se a quolibet alio episcopo, etiam quia talis est, separat, eique obedire detrectat: Vel se a solis membris alicujus particularis diocesis et Ecclesiæ disjungit. — 11. Schisma proprie dictum et purum in quo differat ab hæresi. — 12. Schisma et hæresis differunt inter se, sicut genus et species; et sic omnis hæreticus est etiam schismaticus, sed non econtra. — 13. Schisma est error voluntatis et non intellectus, ut est hæresis. — 14. Prima pœna, cui subjacent schismatici proprie dicti et puri, est excommunicatio. — 15. Secunda pœna est privatio jurisdictionis ecclesiasticæ, et consequenter nullitas actuum. — 16. Schismatici tamen valide ordinant, quamvis ordinati ab ipsis sint suspensi. — 17. Tertia pœna est inhabilitas ad bene-

(1. Schisma genericè et large sumptum, est nomen Græcum scissuram et divisionem seu disruptionem communionis significans. Cap. *Schisma* 34, caus. 24, quæst. 1, ibi: « Schisma siquidem ipsum, quod Græcum nomen est, scissuram sonat. »

(2. Schisma multipliciter contingere potest, et accipi tam in bonam quam in malam partem. In bonam partem accipi potest, ut *Joan.* cap. ix, num. 16, ibi: *Schisma erat inter eos*. In malam autem partem, ut *I Ad Corinth.*, cap. i, num. 10, ibi: *Et non sint in vobis schismata*. (3. Schisma vero simpliciter prolatum, in malam partem usurpatur. (4. Et schisma in malam partem usurpatum sic definitur: « Schisma est subtractio ab obedientia capitis Ecclesiæ formaliter sumpti, vel ab unione universalis Ecclesiæ. » Est in re communis.

(5. Schisma sic definitum dividitur in purum et mistum, seu conjunctum cum hæresi. *Communis*. (6. Schisma purum est malitiosus recessus a vera Ecclesia quoad obedientiam solum, et fit, et est, cum quis omnes fidei articulos, ac etiam supremam Pontificis potestatem, et primatum in Eccle-

FERRAR. VII.

simis ejus factis undequaque incapæibus active scandalizandi.

(25. Utilius scandalum nasci permittitur, quam veritas relinquatur, textu expresso in cap. *Qui scandalizaverit* 3, De regul. juris, in cujus summario sic habetur: *Propter scandalum evitandum veritas non est omittenda*.

ficia et dignitates ecclesiasticas, et præsertim episcopalem. — 18. Non privantur tamen schismatici beneficiis prius ante schisma rite obtentis. — 19. Quarta pœna est confiscatio omnium honorum. — 20. Quinta pœna est ultimum etiam supplicium durante eorum contumacia. — 21. Schismatici misti seu habentem adjunctam hæresim, quales hæc temporibus sunt fere omnes schismatici, subjacent omnibus pœnis, quibus subjacent hæretici. — 22. Si tempore schismatis sint duo vel plures pontifices, et unus sit certus, ei soli est adherendum; unde qui aliter facerent, et alteri schismatico Pontifici seu antipapæ adhererent, essent et ipsi schismatici. — 23. Invo in tali casu schismatico Pontifici, seu antipapæ adherentes, de fautoria hæretici puniri deberent. — 24. Si tempore schismatis sint duo vel plures pontifices, et nesciatur quis sit vere legitimus Papa, tunc nulli est adherendum, donec Ecclesiæ provisum sit de certo pontifice. Et interim recte, et tute quisque se gereret, adherendo suis episcopis et parochis cum animo parato adherendi illi, quem Ecclesia Christi ut verum papam receperit. — 25. Quamvis tamen alii censeant, posse pro tunc licite fideles sequi, quem maluerint; dummodo parati sint sequi illum, quem concilium generale, seu Ecclesia Christi ut verum papam habuerit. — 26. Tempore schismatis, si commercia civilia sine scandalo tolli nequeant, permittendum est, quod Catholicis cum schismaticis communicent. — 27. Alia ad rem ad n. 55. — Subnect. *Addit. ex aliena manu*, n. 56.

sia credens, ex mera malitia recusat subesse, et obedire Summo Pontifici formaliter sumpto qua tali, seu qua capiti, et Christi in terris vicario, Ecclesiæ universali, vel cæteris dictæ universalis Ecclesiæ membris uniri, aut unitus et conjunctus esse detrectat. Sic schisma fit, et est, cum aliquis principatus, seu aliquod regnum negans obedientiam Summo Pontifici tanquam capiti universalis Ecclesiæ, constituit sibi proprium patriarcham aut episcopum, eique in spiritualibus obedit, spretis seu neglectis, et non attentis Papæ mandatis, licet de cætero Papatum et articulos fidei credat, et hujusmodi principatus et regni princeps, rex et incolæ in tali casu sunt *puri*, et proprie dicti *schismatici*. Sic in re doctores communiter.

(7. Schisma mistum, seu conjunctum cum hæresi est « malitiosus recessus a vera Ecclesia quoad obedientiam pariter, et credentiam; non quoad omnes articulos (quia tunc esset apostata); sed quoad unam, aut plures veritates Catholicas ab Ecclesia definitas et propositas. Et fit, et est, cum quis præter separationem ab unitate veræ Eccle-

sia negat unam, vel plures propositiones ab ipsa Ecclesia definitas et propositas, v. g. negat Romanum Pontificem esse in terris vicarium Christi, et caput Ecclesiae, negat sanctorum communionem, auricularem confessionem, et huiusmodi. Hic in tali casu est schismaticus mistus, quamvis alios fidei articulos credat et approbet. Sic in re communis doctorum.

(8. Advertendum tamen hic est, quod ordinari et practice loquendo vix unquam nostris hisce diebus datur amplius schisma purum, seu sine haeresi; quamvis enim in suo principio schisma non habeat perversum fidei dogma, sicut haeresis; tamen in fine nullum schisma est sine haeresi, ut ex verbis S. Hieronymi recte notatur in c. *Inter haeresim* 26, caus. 24, q. 3, ibi: «Inter haeresim et schisma hoc interesse arbitramur, quod haeresis perversum dogma habeat, schisma propter episcopalem dissensionem ab Ecclesia pariter separat. Quod quidem in principio aliqua ex parte intelligi potest: caeterum nullum schisma non aliquam sibi confragit haeresim, ut recte ab Ecclesia recessisse videatur.» * Hae Hieronymi verba serio meditentur Ultrajectini schismatici (*nempe Saec. exacti*), iique omnes, qui non solum iis adhærent, sed catholicos illos palam prædicare non erubescunt. Confer *Præfat. in Tract. historicum* piissimi canonici Wenceslai Bachusii de Zegero Bernardo Van-Espen e Latino idiomate Italice versum, editumque Assisii an. 1787, p. 6 seqq.*

(9. Item est hic pariter advertendum, quod non omnis recessus, seu separatio a Papa est schisma, sed solum recessus et separatio ab ipso tanquam a vicario Christi in terris et capite formaliter totius Ecclesiae; unde schismaticus non est, qui Romanum Pontificem tanquam vicarium Christi in terris, et caput formaliter Ecclesiae recognoscit, eique, qua formaliter Pontifici, obedientiam præstat, sed non vult illum recognoscere tanquam temporalem Dominum alicujus provinciae, civitatis, et huiusmodi, eique obedientiam denegat, dum jubet, ut arma deponat, bellum contra ipsum non gerat, invisum et odiosum ministrum recipiat, et huiusmodi: similes enim obedientiae et recessus adhuc bene compatiuntur cum debita recognitione et obedientia erga eundem tanquam vicarium Christi in terris, et caput formaliter totius Ecclesiae catholicae, nec separant a vera Ecclesia, quatenus est corpus mysticum. *Sic communis.*

(10. Item proprie schismaticus non est, qui se a quolibet alio episcopo, etiam qua talis est, separat, eique obedire detrectat, vel se a solis membris alicujus particularis diocesis et ecclesiae disjungit. Schisma enim proprie dictum importat separationem et recessum ab Ecclesia universali et ejus formaliter capite, non autem solam separationem et recessum ab aliqua ecclesia et diocesi particulari, et ejus diocesano seu episcopo; quamvis tamen talis separatio et recessus possit dici aliquo modo schisma large

et improprie. *Communis*, arg. cap. *Scire* 7, caus. 7, q. 1, cap. *Loquitur* 18, caus. 24, q. 1.

(11. Schisma proprie dictum et purum differt ab haeresi in hoc, quia haeresis per se ac directe opponitur fidei, negando seu non concedendo unum, aut plures fidei articulos; schisma vero opponitur charitati, Ecclesiae unitatem, quae in charitate consistit, scindendo. *Communis* cum S. Thoma, 2-2, quæst. 39, art. 1; Reiffenstuel, lib. II *Decretal.*, tit. 8, num. 7; Pirrhing, *ibid.*, num. 2. (12. Unde schisma et haeresis differunt inter se sicut genus et species, ut docet Glossa communiter recepta in cit. c. *Inter haeresim* 26, caus. 24, quæst. 3, verb. et *Schisma*. Nam omnis haereticus est etiam schismaticus, quia eo ipso, quod quis falsum dogma, et Ecclesiae doctrinae et definitioni contrarium credit ut haereticus, est etiam schismaticus, quatenus ab Ecclesiae unitate recedit, et se separat, erroneam, et ei contrariam doctrinam sectando. Non tamen omnis schismaticus est etiam haereticus, quia potest quis omnes articulos fidei ab Ecclesia definitos et propositos credere, credendo etiam Romanum Pontificem esse verum et unicum universalis Ecclesiae caput, sed ex malitia seu prava voluntate nolle ipso facto eum pro capite Ecclesiae recognoscere, eique obedire, nec aliis membris Ecclesiae uniri seu conjungi.

(13. Hinc constat, schisma esse errorem voluntatis, et non intellectus, ut est haeresis: schismaticus enim constituitur per contemptum, contumaciam et inobedientiam, qui actus sunt voluntatis. Ursaya, *Inst. crim.*, lib. I, tit. 7, n. 4, et alii passim.

(14. Schismatici proprie dicti seu puri, et nullam conjunctam habentes haeresim, pluribus subjacent poenis. Prima talium schismaticorum poena est excommunicatio major. Colligitur ex c. *Nulli fas* 5, dist. 19, c. *De Liguribus* 43, caus. 23, q. 5. Et expresse habetur in *Bulla Cæne*, § 1, ibi: *Excommunicamus schismaticos, et eos, qui se a nostra, et Romani Pontificis pro tempore existentis, obedientia pertinaciter subtrahunt.*

(15. Secunda poena est privatio jurisdictionis ecclesiasticae. Unde omnes collationes beneficiorum, alienationes rerum ecclesiasticarum, sententiae censurarum, absolutiones, etc., a schismaticis factæ ipso jure sunt irritæ, cap. *Novatianus* 6, caus. 7, q. 1, cap. *Didicimus* 31, caus. 24, quæst. 1, ibi: *Didicimus schismaticos nil habere juris et potestatis, et expresse cap. Quod a prædecessore* 1, De schismaticis, in cuius sumario sic dicitur: «Irritæ sunt ordinationes, beneficiorum collationes et ecclesiasticarum rerum alienationes per schismaticos factæ.»

(16. Quoad ordinationes autem cit. cap. *Quod a prædecessore* 1, De schismaticis, et c. *Ordinationes* 5, caus. 9, qu. 1, ubi disponitur, quod si factæ fuerint a schismaticis, sint nullæ et irritæ, debet sic intelligi, nempe quod accipiens ordines a schismatico sit suspensus ipso facto ab executione eor-

rum; ordines tamen recepti valeant et characterem imprimant. Sic communis doctorum cum Glossa, in cit. cap. *Quod a prædecessore*, verb. *Irritas*.

(17. Tertia poena est inhabilitas ad beneficia et dignitates ecclesiasticas, et præsertim episcopalem. Cap. *Quia diligentia* 5, De electione; et cap. *Ad succidendos*, unic. De schismaticis in 6. (18. Et quamvis in cit. cap. *Ad succidendos* varii doctores teneant, schismaticos privandos esse etiam beneficiis omnibus ante schisma obtentis; quia tamen dicta Bonifacii VIII. constitutio cit. cap. *Ad succidendos* fuit revocata a Benedicto XI, Extravagant. unic. *De schismaticis*, inter Communes, sola excepta confiscatione bonorum ibidem statuta, ideo nos dicimus, tales schismaticos non incurrere poenam privationis beneficiorum ante schisma rite obtentorum. Sic Garcias, *De beneficiis*, part. II, cap. 10, n. 151; Sanchez, lib. II *Moral.*, cap. 36, n. 16; Pirrhing, lib. V *Decretal.*, tit. 8, n. 7; Reiffenstuel, *ib.*, n. 11, et alii. V. *Addit. Cass. v. VACATIO BENEFIC.*

(19. Quarta poena est confiscatio omnium bonorum, cit. cap. *Ad succidendos*, unic. De schismaticis in 6, cum aliis iuribus adductis a card. de Albit., *De inconstant. in fide*, part. I, cap. 10, n. 41.

(20. Quinta poena est ultimum etiam supplicium, durante eorum contumacia. Cap. *Non vos* 22, et c. *De Liguribus* 43, caus. 23, q. 5, cum aliis apud Farinac., q. 184, n. 51 et 52; Cardin. de Albit., *loc. cit.*, n. 42.

(21. Schismatici misti, seu habentes adjunctam haeresim, quales hisce temporibus sunt fere omnes schismatici, uti jam dictum est supra n. 8, subjacent omnibus poenis, quibus subjacent haeretici: unde vide verb. *HÆRETICUS*.

(22. Si tempore schismatis sint duo aut plures Pontifices, et unus sit certus, ei soli est adhærendum; unde qui aliter facerent, et alteri schismatico Pontifici seu antipapæ adhærent, essent et ipsi schismatici. *Communissima*. (23. Imo in tali casu schismatico Pontifici, seu antipapæ adhærentes de fautoria haeretici puniri deberent. Concil. *Constant.*, sess. XII.

(24. Si tempore schismatis sint duo vel plures Pontifices, et nesciatur quis sit vere legitimus Papa, tunc nulli est adhærendum, donec Ecclesiae provisum sit de certo Pontifice, et interim recte et tute quisque se gereret adhærendo suis episcopis et parochis cum animo parato adhærendi illi, quem Ecclesia Christi ut verum Papam receperit. Sic communior doctorum cum Suarez, disp. 12, *De schismate*, sect. 1, n. 1; Reiffenstuel, lib. V *Decretal.*, tit. 8, n. 17 et seq. et Bassæo, tom. II, vers. *Schisma*, n. 5, ubi insuper citat Cajetanum, Silvestrum, et alios. (25. Quamvis tamen Sayrus, in *Thesouro*, lib. III, cap. 1, n. 22, et alii censeant, quod quando duobus vel pluribus de Pontificatu contenduntibus, vere nescitur quis sit legitimus Pontifex, nec per concilium generale res adhuc sit terminata, tunc tam ipsi, quam eorum sequaces a peccato excusentur; dum-

modo vero animo parati sint ipsi prætensi Pontifices ad determinationem generalis concilii a Papatu se abdicare, et ipsi eorumque sequaces illi statim adhærerere, quem concilium generale, seu Ecclesia Christi ut verum Papam habuerit.

(26. Tempore schismatis, si commercia civilia sine scandalo tolli nequeant, permittendum est, quod Catholici cum schismaticis communicent. Sic declarasse sacram congregationem de Propaganda fide de anno 1626, refert ex Nicolio Ursaya, *Instil. crimin.*, lib. I, tit. 7, n. 24.

(27. Schismatici pastores ad Ecclesiam reversi, animarum cura non privantur, modo idonei sint, et conditiones præscriptas observent, nempe sint pietate et castis moribus conspicui, bonorum exemplo præluceant, et in reditu ad Ecclesiam nihil fictum, aut simulatum, sed certum sinceræ conversionis indicium ostendant, et ab exercitio abstineant, quousque reportaverint necessariam in utroque foro absolutionem, rehabilitationem, necnon dispensationem ab irregularitate, censuris et poenis, lapsis in haeresim canonice inflictis; ritu præterea catholico administrant sacramenta, et nullum eisdem cum schismaticis in divinis sit consortium. Ben. XIV, tom. I, const. 129, incip. *Eo quamvis tempore*, § 12 et 13.

(28. Schisma prout est distinctum ab haeresi, quod raro contingit, nihil aliud est quam separatio ab unitate Ecclesiae. Idem, *De servorum Dei beatificat. et beatorum canonizatione*, lib. III, cap. 20, n. 5. (29. Duobus ad Summum Pontificatum electis, si ignoretur quis ex eis legitime electus sit, et aliquis adhæreat ei, quem putat legitimum Pontificem, sed cujus postmodum electio minime legitima iudicata est, non est schismaticus. Idem, *ibid.*, n. 6. (30. Schismaticus autem est, qui persistit in obedientia ejus, quem putavit verum Pontificem, postquam ejus electio nulla iudicata est ab habente potestatem. Idem, *ibidem*, n. 6.

(31. In primo casu possunt esse, et fuerunt sancti. (32. Secus autem in secundo casu. (33. *II. ibid.*, n. 7, ubi affert pro primo casu exempla Petri de Luxemburgo, et Ludovici Alamanni inter beatos a Clemente VII, legitimo Pontifice ascriptorum, propter eximias virtutes et insignia miracula, quibus floruerunt, licet dictus Petrus cardinalis fuerit creatus a Roberto Genevensi antipapa, cui adhæsit credens ipsum legitimum Pontificem, et dictus Ludovicus in concilio Basileensi steterit adversus Eugenium IV, legitimum Pontificem, et Felicem V, antipapam consecraverit, attamen facti poenitens ad Nicolai V, ipsius Eugenii legitimi successoris, obedientiam rediit, et Ecclesiae unitatem resarcivit. (34. Et aliud exemplum celeberrimi sancti Vincentii Ferrerii heroicis virtutibus undequaque in vita conspicui, et maximis miraculis semper, et adhuc in dies coruscantis, mei particularis advocati, meique etiam cognominis, ut tradit eruditissimus Tirinus, tom. II in *Indice auctorum*, litt. V, ibi: «Vincentius Justi-

nianus Antistius ex Valentia Hispaniæ ordinis Prædicatorum scripsit vitam confratris et concivis sui B. Vincentii Ferrarii, vel Ferrerii Valentini ex eodem ordine Prædicatorum, » qui in teterrimo schismate inter Petrum de Luna, dictum Benedictum XIII et Angelum Corrarium, nuncupatum Gregorium XII, qui in concilio Pisano, et subinde una cum Joanne XXIII, in concilio Constantiensi depositi fuerunt, electo in Pontificem Martino V, ac magna parte Hispaniæ Petrum de Luna, seu Bened. XIII, tanquam verum et legitimum Pontificem colente, aliquibus vero Italiæ civitatibus Angelo Corrario, seu Gregorio XII, pariter tanquam vero et legitimo Pontifici adherentibus, licet ipse in primis bona fide Petri de Luna, seu Bened. XIII, partes secutus, auctor etiam fuerit, ut reges Aragoniæ eidem adhererent; attamen statim ac ejus obstinationem, et malas artes perspectas

SCHISMATICA PROPOSITIO.

Vide verb. PROPOSITIONES DAMNATÆ, num. 26.

SCHOLASTICUS.

Lubet, quod sequuntur, expendere.

(1. Scholis *scholares* et *scholastici* dicti, qui in eis exercebantur. Hæc prima ejus vocis acceptio: altera pro erudito. Hieronymus libro *De viris illustribus*, cap. xcviii. *Serapion Thmucos episcopus, qui ob elegantiam ingenii, cognomen scholastici meruit.* Gennadius, in *Catalogo* c. 84: *Prosper homo Aquitanicæ regionis, sermone scholasticus, et assertionibus nervosus.* Dionysius Petavius illud Synesii ad epist. 103: *Cura, ut hæc scholastici sciunt, utrovis modo explicat, cum ait: « Scholasticos appellat eruditos ac peritos homines, qui in Musæo Alexandrino litteris vacabant, quive alias elegantiam ingenio ac bonis artibus exercitati. »* Tertium hujus vocabuli usum suggerit inter alios Heribertus Rosweidius, in *Onomastico ad Vitas Patrum*; nempe pro advocato, qui publice ex officio causas ageret; probaturque in primis ex canone 13 concilii *Sardicensis*, ex cod. Theod., l. II *De concuss. advocat.*, et ex titulo 97 Collectionis Africanæ. Quartam scholastici significationem invexerunt, præsertim in *Gallias*, sæcula recentiora: ex quo sancitum est a Carolo Magno, ut scholæ fierent *per singula monasteria vel episcopia*: hinc enim in ecclesiis cathedralibus institutæ sunt magistræ præbendæ, quæ in eorum subsidium cederent.

(2. In monasteriis igitur, ecclesiisque, cum cathedralibus, tum etiam collegiatis, scholasticus supremus studiorum simul ac disciplinæ Eccles. fuerat præfectus, varios habebat coadjutores in docendo; plerumque vicarium, qui etiam dicebatur *magister secundarius*, sæpius etiam religiosos, qualis fuerat *Marianus Scotus*, et hinc est, quod varii archiepiscopi Mog. in diplomatibus laudent præcepta a prima juventute ab Ec-

habere cœpit, Ferdinando regi Aragoniæ persuasit, ut ab ejus obedientia se subduceret, edictumque publicaret, quo suis subditis inhiheret, quin ullam ad eum, tanquam ad Pontificem, adhæsiorem, quocumque prætextu haberent; sicque ejus potissima opera schisma extinctum penitus fuit.

(35. Schismata, quæ vexarunt Romanam Ecclesiam, vide tomo VI hujus Biblioth., in serie *Romanorum Pontificum*.

ADDITIONES EX ALIENA MANU.

(36. Communiter admittitur, schisma adjunctam habens hæresim, crimen esse ecclesiasticum, prout est ipsa hæresis, adeoque pertinere ad iudicium solius ecclesiastici iudicis. At non convenit, num idem obtinere debeat in schismate mero sine hæresi. Confer Vanspen, *Jur. eccles. univ.* part. III, tit. 4, cap. 2. § 52.

clesia Mogunt. beneficia: prout ea extollat *Christianus* in allegato supra § 18, diplomate, ubi ait, « quod Ecclesia Mogunt. ipsum ab annis adolescentiæ tanquam mater pia delicatis alimoniis enutriverit. » Varios autem circa alendos hosce domicellares in Ecclesia Mogunt. fuit disciplina: ab initio scholasticus ex præbendis hisce domicellaribus assignatis victum et amictum suppeditavit, id quod in aliis etiam Ecclesiis collegiatis usu erat receptum, prout de Aschaffenburgensi probat diploma apud Gudenum, *loc. c.*, t. I, p. 353.

(3. Cum autem occasione hujus sustentationis circa annum 1146, dissidia orirentur scholasticum inter ac canonicos seniores domicellarium cognatos, hi effecerunt penes Henricum archiepiscopum, ut ipsi curam eorum haberent, prout clare patet ex diplomate Henrici apud Gud., *l. c.*, t. I, p. 180, ubi ait: « Præterea perpendimus, quod Fratres nostri (scilicet canonici Metrop.) de jure scholastico circa suorum Cognatorum Scholarium, videlicet canonicorum, domesticam provisionem cum magistro Scholarum ad lites indebitas et contentiones frequentibus prorumpere consueverunt. Ut ergo in his occasio litis penitus deficiat, et in Ecclesia Mogunt. pax et concordia magis ac magis proficiat et convalescat, prælati Ecclesiæ Moguntinæ consentientibus, honorabili quoque viro, paci ac fraternæ charitati omni modo intento Wilhelmo Scholarum magistro, quam devote postulante x libras in Studernheim magistro Scholarum annuatim persolvendas stabili jure tali tenore donavimus, quatenus in hac parte salvo et incorrupto jure omnium aliorum tam præsentium quam succedentium Scholasticorum Moguntini episcopatus

memorati fratres nostri consanguineis suis scholaribus canonicis de stipendiis præbendalibus in domibus suis victum et vestitum eo moderamine provideant, ut et ipsi ex hoc sui laboris consolationem percipiant, et magistri Scholarum de prædictis redditibus sui juris debita compensatione non careant.

(4. Hoc autem postea immutato, provisio ac sustentatio domicellarium denuo concedita fuit Scholastico, prout patet ex diplomate Conradi de a. 1190, apud Gud., *l. c.*, t. I, p. 293, qui ait: « Volumus non latere, quod habito nostræ Ecclesiæ consilio et consensu, ad petitionem dilecti filii nostri Petri scholastici jus scholasticum sibi et successoribus suis, ne de cætero in eo fiat defectus, plene integramus, ita videlicet, ut omnes de cætero scholares canonici tam præsentibus quam futuri in Ecclesia Moguntina usque ad emancipationem cum suis præbendis in procuracione sint magistri, nisi magistri liberalitas alicui gratiam faciat omni cognatione sanguinis et cognatorum pro eis intercedentium occasione remota: nullo rescripto, nec etiam rescripto archiepiscopi Henrici contra jus scholasticum per subreptionem obtento, contra hoc impetrato vel impetrando, obstante vel scholastico juri præjudicium faciente: magister vero scholares ipsos secundum Ecclesiæ honorem nutriat moribus, disciplina, scientia, victu, et vestiat in pellicis agnitis (28), et pannis (29) lineis et laneis (30) secundum Ecclesiæ consuetudinem sufficientibus, et de quibus non vult habere curam vestiendi, dummodo sint adulti, denarios omnes de carne magister recipiet, et de pisce refectioes (*Sciendum enim sæpius ex fundatione vel consuetudine cibum particularem in carne vel pisce mensæ apponendum fuisse certis diebus: hic cibus redimebatur a magistro coquinæ denariis, dum quivis ex canonicis pro sua portione collationis loco accepit aliquos denarios*), porcos de natiuitate (* scilicet in Natiuitate Domini cuius dimidius porcus dandus erat, vel redimendus pecunia numerata. Conf. diploma seq.*) et denarios, qui dantur ad supplementum

SCIENTIA CONFESSARII.

Vide verb. CONFESSARIUS, art. 1, a num. 48 ad 51.

SCIENTIA IN BENEFICIARIIS.

NOVUS ARTICULUS EDITORUM CASINENSIIUM.

Vid. *Addit. Casinenses* sub. v. INSTITUTIO.

SUMMARIUM.

1. Quæ scientia requiratur pro obtinenda beneficio ecclesiastico in genere, ad n. 2. — 5. Quanta opus sit pro obtinenda pensione. — 4. Item pro beneficio simplici, ad n. 5. — 6. Quanta requiratur

(1. Operæ pretium facturum esse ducimus, si hanc materiam accurate, pleneque evolavimus, hoc sane pacto.

(28) Scilicet pro caligis.

(29) Vulgo Bräis Zeug.

panis (* certis equidem diebus, præter consuetum panem accedere album ex siligine coctum, qui dicebatur *simila*, pro quo pane in natura etiam dabatur quandoque nummus, et sic patet, quales fuerint nummi ad supplementum panis*) magister retineat. Alios vero denarios eleemosynares (* Tales distributiones etiam quandoque fiebant non habito respectu ad mensam, sed ex particulari fundatione *) et denarios de vestibus. (* Tales dabantur, ut meliores vestes sibi comparere possent fratres, quales adhuc hodie in variis monasteriis distribuuntur *) scholares recipiant, et si magister voluerint plus eis largiri, non sit ei, successoribusque suis præjudicium. »

(5. Addere tandem juvat ex t. III *Theauri juris ecclesiastici*, a cl. viro Antonio Schmidt collecti p. 218, juramentum, quod præstare scholasticus tenebatur. *Primo* « quod verbum capituli in capitulo, et extra per se vel per alium proferet. Item quod litteras capituli eodem modo dictabit et scribi faciet. Item quod secreta capituli tenebit et non revelabit. Item quod alia, ad quæ tenetur ratione officii sui, adimplebit, videlicet, quod si absens fuerit ab Ecclesia, ipse loco sui instituet canonicum idoneum ad proferendum dictum verbum, et dictandum, et scribi faciendum dictas litteras capituli, assignandum locum canonicis, et audiendum lectiones in choro, et cætera faciendum, ad quæ ipse scholasticus tenetur, et quod dicto canonico de salario competentis arbitrio capituli moderando, anno quolibet satisfaciet, de promptioribus fructibus ipsius scholasticæ. Et quod observabit pro posse suo fundum scholasticæ suæ, ac jura solita solvi Ecclesiæ per prædecessores suos exsolvet. Item, quod anno quolibet tempore debito, videlicet Paschæ, capitulo præsentabit magistrum Scholarum de idoneitate per ipsum capitulum examinandum, et si idoneus inveniatur, admitendum. Adjeicitur dein adhuc quædam obligatio scholastici de certa summa pecuniæ solvenda Ecclesiæ singulis annis, ex quibusdam bovis, quod huc non spectat.

pro dignitatibus et canonicatibus. — 7. An valida sit collatio beneficii facta illitterato, ad n. 11. — 12. Scientia probanda venit per examen, ad n. 15. — 14. Quæ in materia examinis sunt attendenda, ad n. 25.

(2. Ac primum, in genere loquendo, ea scientia ad unumquodque beneficium requiritur, quæ ad officium beneficio annexum

(30) Tunicæ erant ex lana.